

Otevřené knihovní systémy v českých knihovnách

Michal Denár

michal.denar@ceska-trebova.cz

Za posledních 25 let se v českých knihovnách odehrálo mnoho výrazných změn. Jednou z těch zásadních je bezesporu jejich automatizace. Ta započala v 90. letech 20. století a vrcholila na přelomu tisíciletí. V té samé době vznikl na Novém Zélandě první otevřený knihovní systém nazvaný Koha. Brzy jej následovaly další a knihovnám se tak začala nabízet alternativa k uzavřeným systémům. Tento text se pokouší o shrnutí vývoje využívání aplikací s otevřeným kódem v zahraničních i domácích knihovnách, s důrazem na knihovní systémy. S ohledem na omezený prostor a zároveň značnou šíři tématu je nutné vnímat příspěvek jen jako úvod do problematiky.

Výhody a možná rizika otevřených knihovních systémů

Abychom mohli objektivně zvážit výhody a rizika, která používání otevřených řešení v knihovnách představuje, můžeme začít vytvořením jednoduché SWOT analýzy. Můžeme vycházet z informací získaných při neformálních rozhovorech s knihovníky a managementem v několika knihovnách. Třebaže se nejedná z metodologického hlediska o průzkum, jsem přesvědčen, že vychází z reálného stavu věcí a problematiku obav a očekávání vystihuje.

Silné stránky

- prohloubení odborných znalostí správce systému
- komplexnější pochopení procesů v knihovně knihovníky
- nastavení systému „na míru“ potřeb dané knihovny
- vyšší úroveň komunikace se čtenářem
- úspora nákladů na pořízení a provoz systému (sdílení nákladů na vývoj, provoz)
- nezávislost na konkrétním dodavateli
- efektivní volba hardware (vlastní server, virtuální server)

Slabé stránky

- nedostatek odborných znalostí z oblasti správy knihovního systému a tvorby metadat
- nekvalitní a chybná metadata
- nedostatek praktických zkušeností s otevřenými knihovními systémy v ČR
- obava o zvládnutí přechodu a údržby systému svépomocí
- neochota k celoživotnímu vzdělávání knihovníků

Příležitosti

- získání prostředků na vývoj úprav a rozšíření z grantů (zaplatí se jednou, využijí všichni)
- snazší zapojení do kooperativních projektů typu Centrálního portálu knihoven apod. (požadovaná funkcionality je poskytnuta všem zdarma)
- nové úrovně a formy spolupráce mezi knihovnami

Hrozby

- teoretická možnost zastavení vývoje otevřeného knihovního systému nebo jeho dlouhodobější stagnace
- změny ve standardech nařízené z nadřazených knihoven
- negativní postoj zřizovatele knihovny k otevřenému softwaru
- zatím nejasná budoucnost subjektů nabízejících technickou podporu knihovnám bez potřebných odborníků
- v budoucnu neporoste počet knihoven, které budou preferovat otevřené systémy, bude to využívat pouze uzavřená skupina

Z výše uvedeného vyplývá, že většina obav panuje v oblasti personálního zajištění. Menší a středně velké knihovny totiž velmi často nedisponují úvazkem pro správce IT nebo systémového knihovníka. Tento stav lze připsat na vrub celkovému podfinancování lidských zdrojů. V této situaci je téměř nemožné získat a udržet kvalifikovaného zaměstnance, který by byl schopen systematicky spravovat a udržovat nejen knihovní systém, ale i ostatní výpočetní techniku. Přitom je dnes běžné, že i v menších knihovnách jsou desítky osobních počítačů, server(y), tiskárny a další zařízení. Správa IT je tak často buď zanedbávána a řešeny jsou až havarijní stavy nebo nárazové modernizace techniky. Nelze však mluvit o systematicky vykonávané činnosti s ohledem na efektivní fungování moderní knihovny. Taková situace je dlouhodobě stěžejí udržitelná, protože využívání informačních technologií v budoucnu spíše poroste. Vždyť knihovny se stále intenzivněji orientují na elektronicky dodávané informace a obsah.

Řešení této situace může spočívat ve změně přístupu, kdy se v rozpočtech zřizovatelů najdou finanční prostředky pro místa systémových knihovníků, kteří převezmou správu systému po technologické i knihovnické linii.

V menších knihovnách tito lidé mohou plnit i úkoly spojené se správou webové prezentace, sociálních sítí nebo digitalizací. U otevřených systémů by mohl být teoreticky funkční také model, kdy by technickou podporu menším knihovnám zajišťovaly větší knihovny nebo by jim přímo nabízely systém formou služby.

Odpůrci otevřených řešení často argumentují otázkou dlouhodobé udržitelnosti projektů. Při letném pohledu do veřejně přístupných zdrojů¹ lze zjistit, že vývoj Koha (15 let), Evergreen (10 let) nebo Koali Ole (4 roky) je stabilní a zajištěný dostatečně silnou vývojářskou základnou. Všechny zmíněné projekty vykazují vysoké počty odpracovaných člověko-roků: Kuali Ole 750, Koha 218, Evergreen 131. Což představuje přepočteno metodou COMODO na peníze: Kuali Ole 42, Koha 11 a Evergreen 7 miliónů USD. Týmy, které na vývoji pracovaly za posledních 12 měsíců čítají: Koha 84, Evergreen 39 a Kuali Ole 22 vývojářů. Je tedy patrné, že jde o projekty, u kterých je udržitelnost zajištěná jak finančně, tak personálně.

Za další důkaz použitelnosti a stability otevřených řešení lze považovat i fakt, že je výrobci běžně využívají jako součást svých proprietárních řešení. V oblasti knihovních systémů a OPAC-ů to bývají například databáze (MySQL, FirebirdSQL), indexační nástroje (Solr, Lucene) případně různé dílčí komponenty nebo knihovny (jQuery).

Otevřená řešení v knihovnách obecně

V prostředí knihoven může být otevřený software nasazen na různých úrovních a pro různé účely. Knihovnická veřejnost pravděpodobně některé nejen zná, ale také s nimi běžně pracuje. Příkladem takového produktu může být například kancelářský balík LibreOffice, který se snaží vytvořit alternativu k balíku Microsoft Office. Další oblastí, kam si otevřený software v knihovnách nachází cestu, jsou webové stránky. Některé z knihoven používají na jejich správu otevřené redakční systémy (Wordpress, Joomla, Drupal). Za pomoci takových systémů lze, bez nutnosti zvládat programování, CSS nebo HTML, poměrně snadno vytvořit kvalitní webové prezentace. Ty však zároveň poskytují uživatelům potřebné funkcionality pro snadné ovládání a zpřístupňují obsah na různých typech zařízení (responzivní design). Redakční systémy jsou snadno rozšiřitelné díky různým pluginům. Díky nim lze snadno připravit rozšíření na míru konkrétnímu požadavku, například integrovat prohledávání katalogu.

Relativně časté je také využití linuxových distribucí na serverech, některé knihovny se rozhodly nasadit Linux i na desktopech. Méně se možná ví o tom, že otevřený software může být nápomocný i při specializovaných knihovnických činnostech jako je práce s MARC21 (MarcEdit) nebo zpracování velkých statistických dat (OpenRefine).

Mezi nejrobustnější otevřené systémy můžeme počítat digitální knihovny a knihovní systémy. Mezi ty první jmenované patří například známý Kramerius, který je nadstavbou nad repozitářem Fedora a jehož vývoj je podpořen z VISK. Jde o nejpoužívanější systém pro digitální knihovny v České republice. Pojďme se nyní věnovat podrobněji knihovním systémům.

Otevřené knihovní systémy v českých knihovnách

Evergreen

První alfa verze systému Evergreen vznikla v létě roku 2005 jako reakce na nedostupnost systému vhodného pro nasazení v konsorciu knihoven Georgia Public Library Service. Následně proběhl pilotní provoz v několika vybraných knihovnách. Postupně byl Evergreen úspěšně nasazen v celém konsorciu, do kterého je zapojeno přes 250 knihoven. V průběhu času se k nim přidaly další ve Spojených státech, Kanadě a Evropě. S tím, jak se systém rozšiřoval, začaly firmy i organizace nabízet technickou podporu², vývoj, školení a další služby. Evergreen využívá licenci GPLv2.

Evergreen byl prvním OSS systémem nasazeným v ČR. Podle dostupných informací se otevřeným knihovním systémům nikdo systematicky nevěnoval až do roku 2009. Tehdy začala lokalizace systému Evergreen³ na Ústavu infor-

¹ Compare Projects. *Open Hub* [online]. 2015 [cit. 2015-09-05]. Dostupné z: https://www.openhub.net/p/_compare?project_1=Koha+Library+Automation+Package&project_2=Kuali+OLE&project_0=Evergreen

² Commercial companies and non profits that advertise Evergreen services. In: Evergreen DokuWiki [online]. 2015 [cit. 2015-08-27]. Dostupné z: <http://bit.ly/1D4ZwyM>

³ JANSÁ, Václav; SKOLKOVÁ, Linda a kol. Knihovní software Evergreen a české prostředí. In: *Sborník prezentací a příspěvků z konference IKI 2009 – Informace, konkurenceschopnost, inovace* [online]. Praha: Česká informační společnost, 2009 [cit. 2009-09-09]. Dostupné z: <http://bit.ly/1BGuXbE>

mačních studií a knihovnictví na Univerzitě Karlově pod vedením Václava a Lindy Jansových. Následujícího roku jej začala testovat knihovna Jabok, aby jej v září 2011 nasadila do plného provozu⁴. Česká komunita kolem tohoto systému se snaží udržovat a rozšiřovat překlad⁵ a podporovat další knihovny v jejich snaze o migraci na tento systém. Zástupci komunity pořádají minimálně jednou ročně odborný seminář, který je věnován aktuálnímu vývoji systému a jeho stavu implementací v ČR. Aktuálně systém používá 7 menších knihoven: knihovna Jabok, knihovna Indického velvyslanectví v ČR, knihovna Institutu Tereziánské iniciativy, knihovna Jána Langoše, knihovna Kardinála Berana, knihovna Evangelikálního teologického semináře a knihovna Katolického domova studujících⁶. O implementaci systému se u nás pokusila zatím pouze jedna městská knihovna, konkrétně Městská knihovna Antonína Marka v Trutnově. Bohužel, přes veškerou snahu zainteresovaných, se nepodařilo dovést projekt do zdárného konce. Na dotaz, co bylo příčinou, odpověděl tehdejší ředitel Mgr. Hanuš Karpíšek, že to byla především nedostupnost technické podpory toho systému na území ČR. V případě, že knihovna nedisponuje potřebnými zkušenostmi nebo odborníky, je přechod často nad jejich síly. Relativně náročná je totiž již samotná instalace Evergreen⁷, podobně i jeho aktualizace. Nejsou totiž k dispozici instalační balíčky, je nutná kompilace ze zdrojového kódu. Pro knihovny bez správce s hlubší znalostí Linuxu může být tato situace zásadní překážkou.

Z pohledu na funkcionality Evergreen poskytuje vše potřebné. Knihovny, které pracují s autoritními záznamy, by mohly postrádat podporu stahování autoritních záznamů přes protokol Z39.50. Nedostupnost této funkce může komplikovat práci při katalogizaci. To znevýhodňuje systém při uvažování o nasazení ve většině městských knihoven, kde s autoritními záznamy běžně pracují. Podpora věcných autorit v knihovním systému je poměrně důležitá také při zpracovávání záznamů podle pravidel RDA.

V roce 2015 byl podpořen z programu VISK 3 pilotní projekt společného katalogu⁸ dvou knihoven se systémem Evergreen, který si vytyčil za cíl otestovat možnosti využívání jedné společné báze bibliografických záznamů sdílené různými knihovnami.

Koha

Knihovní systém Koha (česky Dar) vznikl na Novém Zélandě v roce 1999⁹ a je považován za první otevřený knihovní systém na světě. U jeho zrodu stálo konsorcium knihoven Horowhenua Library Trust. Vznikl jako náhrada za stávající systém, který trpěl chybou Y2K. Konsorcium se rozhodlo neinvestovat do nákupu hotového produktu, ale vydalo se cestou vývoje vlastního systému. Od počátku vývoje je kód licencovaný pod svobodnou licenci, aktuálně pod GNU GPLv3. První produkčně použitelná verze vyšla v lednu 2000. Od té doby roste počet instalací i vývojářů, kteří na projektu pracují. Část z nich jsou zaměstnanci knihoven, další pracují pro firmy, které nabízejí placenou podporu. Systém respektuje všechny základní knihovnické standardy a protokoly, které jsou relevantní při jeho nasazení ve většině typů knihoven. Jmenujme například podporu bibliografických formátů MARC21, komunikační protokoly Z39.50, SRU a OAI-PMH.

Oficiálně nabízí placenou podporu systému Koha celosvětově 51 firem¹⁰ (ke dni 24. 8. 2015), ale tento zdroj zahrnuje pouze ty subjekty, které požádají o zařazení na seznam. Rozsah poskytovaných služeb je různý. Od instalace a převodu dat ze stávajícího systému po zajištění správy, údržby nebo úpravy na míru. Část z firem nabízí provoz systému také formou služby v cloudu (SaaS). Různé subjekty tak zajišťují školení obsluhy i pracovníků specialistů, například katalogizátorů nebo systémových knihovníků. Firmy jako ByWater Solutions, BibLibre, Equinox Software jsou také velmi aktivními členy komunity. Nejen, že přispívají vytvářením kódu, ale jejich zaměstnanci jsou také velmi často mezi volnými členy týmů pro vydání verzí, kontrolu kvality atd.

Některé knihovny spravují systém vlastními silami, většinou jde o ty větší veřejné (obdoba našich okresních a krajských) nebo akademické. Je to logické, protože větší instituce většinou disponují odborníky, kteří systémy spravují. Případně vývoj pro lokální potřeby knihoven zajišťuje a koordinuje státní instituce. Tak to funguje například ve Španělsku, kde Ministerstvo školství iniciovalo vznik odvozeniny s názvem Koha-Kobli. Ministerstvem sestavená pracovní skupina¹¹ sestavená z odborníků a zástupců knihoven různých typů nominuje vylepšení a funkcionality, které tamní knihovny potřebují a Koha samotná je neposkytuje na požadované úrovni. K dispozici je instalace distribuovaná jako obraz pro vir-

⁴ CERNIŇÁKOVÁ, Eva. Knihovní systém s otevřeným zdrojovým kódem v Knihovně Jabok. Čtenář: Měsíčník pro práci s knihou [online]. Praha: A.L.L. Production, 2012, roč. 64, 2/2012 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://bit.ly/1BWnz0s>

⁵ Translatable templates: Czech. Evergreen – Open ILS [online]. 2006 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <https://translations.launchpad.net/evergreen/master/+lang/cs>

⁶ Evergreen v České republice: knihovny, které používají Evergreen. In: Dokumentační portál české komunity Evergreen [online]. 2015 [cit. 2015-09-03]. Dostupné z: <http://knihovna.jabok.cuni.cz/dokuwiki/doku.php/start>

⁷ Installing the Evergreen server. <http://evergreen-ils.org> [online]. 2015 [cit. 2015-09-04]. Dostupné z: http://evergreen-ils.org/documentation/install/README_2_8.html

⁸ Společný katalog Evergreen. Evergreen DokuWiki CZ [online]. 2015 [cit. 2015-09-03]. Dostupné z: <http://knihovna.jabok.cuni.cz/dokuwiki/doku.php/spok:start>

⁹ EYLER, Pat. Koha: a Gift to Libraries from New Zealand. In: Linux Journal [online]. 2003 [cit. 2015-08-24]. Dostupné z: <http://www.linuxjournal.com/article/6350>

¹⁰ Support: Paid Support. Official Website of Koha Library Software [online]. 2015 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://koha-community.org/support/paid-support/>

¹¹ obli-gtb: – Grupo de trabajo bibliotecario. Kobli: Sistema integrado de gestión bibliotecaria de fuentes abiertas [online]. 2015 [cit. 2015-08-25]. Dostupné z: <http://kobli.bage.es/>

tualizační platformy. Lze je tedy nasadit jak na lokálním serveru, tak u poskytovatelů virtuálních serverů. Zajímavostí je, že takových obrazů existuje několik, vždy pro určitý typ knihovny¹². Podpora ze strany národních knihoven nebo ministerstev je dlouhodobou zárukou rozvoje systému v národním prostředí, zároveň vysoká penetrace jednotného systému umožňuje rychlejší a levnější vývoj společných projektů. Vývoj potřebných rozšíření národně podporovaného systému se financuje pouze jednou, všechny instituce jej mají k dispozici v rámci aktualizace zdarma. Z technického pohledu pak odpadají problémy se zapojováním různorodých systémů s odlišnou úrovní interoperability.

Rozvoj projektu a vývoj je financovaný z různých zdrojů. Část funkcionalit vzniká přímo z prostředků knihoven, tedy z jejich rozpočtů nebo získaných grantů. Firmy přispívají většinou prací svých vlastních programátorů, ale začínají zkoušet také spolufinancování¹³ (crowdfunding). Aktuálně se do vylepšení systému rozhodla investovat například společnost EBSCO¹⁴. Společný projekt IT firem a italských univerzit si klade za cíl například implementaci vyhledávací technologie ElasticSearch, rozšíření API a zvýšení rychlosti a stability systému. Knihovny a firmy velmi kladně hodnotí dostupnost balíčků pro majoritní linuxové distribuce, které výrazným způsobem zjednodušují instalaci a aktualizace systému.

Za první aktivní krok k implementaci Koha v ČR lze považovat zahájení práce na českém překladu, na podzim roku 2012. Na překladu se podíleli i studenti Kabinetu informačních studií a knihovnictví na Masarykově univerzitě (KISK). První verze produkčně použitelného překladu byla zveřejněna v polovině roku 2013. Od té doby se tým překladatelů věnuje rozšiřování překladu při vydáních nových verzí. Neustále se pracuje na zvyšování kvality překladu. Spolu s Městskou knihovnou Ústí nad Orlicí se v zajišťování překladu angažuje také Městská knihovna Česká Třebová a několik stálých dobrovolníků, většinou z řad knihovníků a studentů oboru informačních studií a knihovnictví. Český překlad je součástí instalačního balíčku a je spravován v rámci projektu Koha Translation Project¹⁵.

Na počátku roku 2014 se práce týmu zaměřila na překlad katalogizačních šablon MARC21, na návrh migračních postupů a workflow nejdůležitějších knihovnických činností. Postup prací zintenzivnilo oznámení Národní knihovny ČR o zavedení nových katalogizačních pravidel RDA s původní účinností od 1. dubna 2015 (později odloženo na 1. května).

Systém Koha u nás aktuálně používá 8 knihoven různé velikosti i zaměření. čtyři městské knihovny: v České Třebové, Ústí nad Orlicí, Litvínově a Frenštátě pod Radhoštěm. V létě přešla do produkčního provozu také první akademická knihovna Policejní akademie. Dále 2 malé knihovny: Knihovna Na Křižovatce (provozuje KISK) a Obecní knihovna Včelná. Neměli bychom zapomenout na speciální Knihovnu Centra pro současné umění, která se intenzivně věnuje především katalogizaci odborných článků z oblasti umění.

Česká komunita se podílí i na vývoji systému. Nejčastěji formou testování nových funkcionalit nebo opravování chyb. Díky podpoře z VISK byla implementována podpora protokolu NCIP, která bude nutná pro zapojení knihoven s Koha do projektu Centrálního portálu knihoven. Tým vývojářů pracuje na vývoji několika funkcionalit, které vyžadují specifické potřeby našich knihoven.

Placenou podporu pro knihovny bez IT odborníků nabízejí dvě komerční firmy. Zatím jde o realizace pilotních implementací v Litvínově a Frenštátě pod Radhoštěm. Na nich tyto subjekty sbírají zkušenosti v oblasti správy systému, ale i převodu dat a v provádění knihovnických procesů. Ostatní výše zmíněné knihovny spravují systémy samostatně.

Kuali Ole, SLiMS a další

Ve světě existují i další otevřené knihovní systémy, jejich využitelnost v našem prostředí je však poněkud problematická. Z fungujících projektů vyberme dva nejpropracovanější.

Kuali Ole je funkcemi vybavený a robustní systém, ale jeho rozhraní je velice komplikované, až nepřehledné. Jeho cílovou skupinou jsou především americké akademické knihovny. Silná orientace projektu na jasně definovanou cílovou skupinu poněkud komplikuje využití systému v jiném prostředí.

SLiMS je naopak moderně vypadající systém, který vznikl v Indonésii. Nabízí webové rozhraní v responzivním designu a funkcionality, které jsou nutné pro fungování v menších a středních knihovnách. Systém není oficiálně přeložený do češtiny. Přizpůsobenou verzi v češtině nabízí projekt Obecní knihovna¹⁶ formou služby. Upravený kód však není již šířen veřejně, stejně jako čeština. Podle základních zjištění by příprava původního SLiMS na provoz ve veřejných knihovnách vyžadovala řadu úprav kódu a často vytvoření celých funkcionalit. Městské knihovny by postrádaly pravděpodobně podporu pro práci s autoritními záznamy, neexistující ovladač pro VuFind a absenci API, které je nutné pro snadné propojení s dalšími systémy.

¹² Kobli 1 clic. *Kobli: Sistema integrado de gestión bibliotecaria de fuentes abiertas* [online]. 2015 [cit. 2015-08-25]. Dostupné z: <http://kobli.bage.es/kobli-1-clic/>

¹³ Featured Projects. In: *ByWater Solutions* [online]. 2014 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://devs.bywatersolutions.com/projects/>

¹⁴ Koha Receives Massive Support from EBSCO for Enhancements to Its Web-Based, Open-Source ILS: EBSCO Support and Funding Will Ensure the Long-Term Viability of Koha. In: *Library Technology Guides* [online]. 2015 [cit. 2015-08-26]. Dostupné z: <http://www.librarytechnology.org/litg-displaytext.pl?RC=20347>

¹⁵ Čeština. In: *Koha Translation Project* [online]. 2015 [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: <http://translate.koha-community.org/cs/>

¹⁶ Obecní knihovna.cz: Popis. In: *Anterix* [online]. 2013 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.obecn knihovna.cz/popis/>

Závěr

Přestože se otevřené knihovní systémy používají ve světě již 15 let, do našich knihoven si hledají cestu zatím pomalu a opatrně. Vývoj v tomto roce však dává naději, že otevřená řešení přestávají být vnímány jako pouhé experimenty. Jejich praktické nasazení v knihovnách různých typů a velikostí ukazuje, že dává smysl o této alternativě uvažovat. Každá úspěšná instalace přináší konkrétní praktické zkušenosti. Pokud jsou tyto předávány dál, zjednodušují rozhodování dalších knihoven. Jak bylo zmíněno výše, mnoho knihoven nemá k dispozici kvalifikovaného správce nebo systémového knihovníka. Většímu rozšíření otevřených knihovních systémů mohou přispět subjekty, které knihovnám budou pomáhat systémy spravovat, nebo budou jejich provoz nabízet jako službu. Mohou to být subjekty komerční, ale i neziskové. Nejvíce bude ovšem záležet na samotných knihovnách a knihovnicích, na jejich iniciativě a ochotě se vzdělávat a podílet se aktivně na změně.

Seznam použitých zdrojů:

- Compare Projects. Open Hub [online]. 2015 [cit. 2015-09-05]. Dostupné z: https://www.openhub.net/p/_compare?project_1=Koha+Library+Automation+Package&project_2=Kuali+OLE&project_0=Evergreen
- Commercial companies and non profits that advertise Evergreen services. In: Evergreen DokuWiki [online]. 2015 [cit. 2015-08-27]. Dostupné z: <http://bit.ly/1D4ZwyM>
- JANSA, Václav; SKOLKOVÁ, Linda, a kol. Knihovní software Evergreen a české prostředí. In: Sborník prezentací a příspěvků z konference IKI 2009 - Informace, konkurenceschopnost, inovace [online]. Praha : Česká informační společnost, 2009 [cit. 2009-09-09]. Dostupné z: <http://bit.ly/1BGuXbE>
- CERNIŇÁKOVÁ, Eva. Knihovní systém s otevřeným zdrojovým kódem v Knihovně Jabok. Čtenář: Měsíčník pro práci s knihou [online]. Praha: A.L.L. Production, 2012, roč. 64, 2/2012 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://bit.ly/1BWnz0s>
- Translatable templates: Czech. Evergreen - Open ILS [online]. 2006 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <https://translations.launchpad.net/evergreen/master/+lang/cs>
- Evergreen v České republice: knihovny, které používají Evergreen. In: Dokumentační portál české komunity Evergreenu [online]. 2015 [cit. 2015-09-03]. Dostupné z: <http://knihovna.jabok.cuni.cz/dokuwiki/doku.php/start>
- Installing the Evergreen server. <http://evergreen-ils.org> [online]. 2015 [cit. 2015-09-04]. Dostupné z: http://evergreen-ils.org/documentation/install/README_2_8.html
- Společný katalog Evergreen. Evergreen DokuWiki CZ [online]. 2015 [cit. 2015-09-03]. Dostupné z: <http://knihovna.jabok.cuni.cz/dokuwiki/doku.php/spok:start>
- EYLER, Pat. Koha: a Gift to Libraries from New Zealand. In: Linux Journal [online]. 2003 [cit. 2015-08-24]. Dostupné z: <http://www.linuxjournal.com/article/6350>
- Support: Paid Support. Official Website of Koha Library Software [online]. 2015 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://koha-community.org/support/paid-support/>
- Kobli-gtb: – Grupo de trabajo bibliotecario. Kobli: Sistema integrado de gestión bibliotecaria de fuentes abiertas [online]. 2015 [cit. 2015-08-25]. Dostupné z: <http://kobli.bage.es/>
- Kobli 1 clic. Kobli: Sistema integrado de gestión bibliotecaria de fuentes abiertas [online]. 2015 [cit. 2015-08-25]. Dostupné z: <http://kobli.bage.es/kobli-1-clic/>
- Featured Projects. In: ByWater Solutions [online]. 2014 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://devs.bywatersolutions.com/projects/>
- Koha Receives Massive Support from EBSCO for Enhancements to Its Web-Based, Open-Source ILS: EBSCO Support and Funding Will Ensure the Long-Term Viability of Koha. In: Library Technology Guides [online]. 2015 [cit. 2015-08-26]. Dostupné z: <http://www.librarytechnology.org/lrg-displaytext.pl?RC=20347>
- Čeština. In: Koha Translation Project [online]. 2015 [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: <http://translate.koha-community.org/cs/>
- Obecní knihovna.cz: Popis. In: Anterix [online]. 2013 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.obecn knihovna.cz/popis/>
- Další zdroje informací:
 Evergreen
 Dokumentační portál české komunity: <http://knihovna.jabok.cuni.cz/dokuwiki/doku.php/start>
 Web globální komunity: www.evergreen-ils.org
- Koha
 Web české komunity: www.knihovni-system-koha.cz
 Ukázková instalace: <http://koha2-intra.knihovnavsenory.cz/> (test/test)
 Web globální komunity: www.koha-community.org

Mgr. Michal Denár

michal.denar@ceska-trebova.cz

(Městská knihovna Česká Třebová)